

Mythos

Rádl (DF I, 71) říká, že „mythus je hlasem přírody“ (zatímco filosofie je soudem o přírodě). Mám za to, že hranice mezi přírodou a ne-přírodou musí být vedena jinudy: mýtus už je za hranicemi přírody, mimo její rámeček. Mýtus je založen na slovu a beze slova, bez vyprávění není možný ani myslitelný. Zajisté slovní vyjádření bylo zprvu postaveno na rituálních skřecích, na hlasových projevech, kterých bylo schopno (mutatis mutandis) také zvíře. Onen přechod na novou rovinu, který ovšem znamenal zlom, přeryv, cosi vskutku převratného, revolučního, není ovšem založen na vyluzovaných zvucích, ale na tom, že se jim dostává magického významu, totiž že se z přírodních skřeků stávají skřeky rituálními. Také u zvířat se někdy setkáváme s čímsi, co vypadá jako rituál většinou to známe z pozorování domestikovaných zvířat nebo ptáků, ale někdy jsme překvapeni, že se s něčím podobným setkáváme dokonce i v „divoké“ přírodě. Známé jsou jakoby rituální námluvy nejen o vyšších zvířat a ptálů, ale dokonce u nižších živočichů, např. u ryb nebo čolků apod. (někdy jsou tyto hry provázány i výraznými změnami fyzickými, proměnou barev nebo třeba hřebenem u čolčích samců aj.), což jen podtrhuje úzkou spjatost toho, co považujeme za „fysické“ (přírodní, odvozeno od FYSIS) s oněmi zdánlivě již rituálními prvky v chování. Proto se zdá, že k oněm „převratným“ novotám dochází spíše (nebo alespoň často) emancipací něčeho, co tu již bylo připraveno, ale co se ukázalo jako mimořádně perspektivní a nosné teprve dodatečně, než vstupem čehosi naprosto nového, co tu ještě v žádné, ani zárodečné podobě nebylo. Pokud ovšem dovedeme situaci analyzovat opravdu jemně, nemůže nám uniknout, že i v těchto případech můžeme vždycky najít cosi nového, co ovšem nepřistupuje k dosavadnímu v žádné již etablované podobě, tedy zvenčí, nýbrž jakoby zevnitř. A to také musí vyvolat myšlenku, zda ona připravenost, charakterizující danou situaci, nebyla v nějakém smyslu a rozsahu připravována již předchozími intervencemi onoho „vnitřního“, které i dříve bylo vždy čímsi novým a které se vždy nějak podílelo na „ustavení“ (konstituci) onoho bývalého „nového“, dnes již v té či oné podobě etablovaného.

(Písek, 991127-1.)